

Bir 'Babil Kulesi' ve çevresi

İstanbul'un gittikçe kendisine kapanan ve tekdüzeleşerek solan hayatı düşünüldüğünde kaybedilenler üzerine tekrar düşünmek şart. Sula Bozis, 'İstanbulu Rumlar'da, eşsiz bir geçmiş zaman mozaïği olan kentin 'kayıp' parçalarını anımsatıyor...

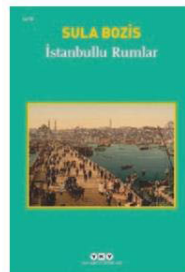
“Pera, değişik dillerin konuşulduğu Babil Kulesi'ni anımsatıyor. Burada yedi veya sekiz yabancı dil konuşanlara sıkça rastlamak mümkün” diye yazmış İngiliz seyyah James Dallaway. Onun söylediklerini vaktiyle İstanbul hakkında kaleme alınanlarla birleştirdiğimizde manzaranın daha da genişleyip zenginleşeceği açıktır. **Sula Bozis, 'İstanbulu Rumlar' kitabında, Beyoğlu, Pera, Galata ne dersek diyelim, öteki, karşı, apayrı İstanbul'a odaklansa da sonuçta şehrin bütünlüğüne eklemlenir söyledikleri. İstanbul bugün, kaybedilmiş ve parçaları birleştirilemeyen eşsiz bir geçmiş zaman mozaïğidir. Onun hakkında yapılan her özel çalışma bu mozaïği anlamak bakımından çok önemlidir.**

Bizans'tan bu yana farklı isimlendirmelere uğrasa da Beyoğlu bugün de çağrışımları ve bünyesinde taşıdığı envanterle canlı bir hayat parçasıdır. 'Şehrin ötesi, karşı tarafı, Haliç'in karşıtı' nitelemeleri Bizans'tan beri biliniyor. 'Galata Limanı ile yukarıdaki tepeyi içine alan bağlar, bostanlar, tarlalar, küçük korular' bugün yok. Şehrin fethinden sonra öne çıkan Gül Baba'nın hatrını bile hatırlayan çıkmaz. O yüzden Galata'nın süt ile mi yoksa Galyalılarla mı ilgisi var, o kadar da önemli değil. Sula Bozis, ayrıntılarıyla önümüze seriyor geçmiş. Cenevizliler, Venedikli, Pisalı ve Amalfililerin izlerini gösterdikten sonra Grand Rue de Pera, Cadde-i Kebir, Megali Odos'a renk veren Rumları tanıtmaya geçiyor. Her bakımdan 'Avrupai semtin ilk nüvesini oluşturan' bölgeyi özel kimlikler üzerinden okumaya girişiyor. Pera'dan geçenler bir şekilde aradan çekilirken Rumların yerleşme süreçleri ve buraya kimlik verişleri ayrıntısıyla irdeleniyor.

Görseller ve belgeler eşliğinde Rum nüfusun bölgeye yerleşmesi, ticaret başta olmak üzere hayatın her alanında etkin olması tarihsel süreç

inde sunuluyor. Yaşanan yangınlar başta olmak üzere anılara dayalı değişimler içten öne çıkarılıyor. **Toplam dört bölüm boyunca Rumlar eliyle bölgenin nasıl şekillenip renklendiğini okuyoruz. Dini yapılar, okullar, dernekler, cemiyetler, meslek erbapları, kültür kurumları, eğlence, moda hayatı belgesel bir üslupla işleniyor.** Sonunda da 'Beyoğlu Rum Cemaati Merkez Kurulu Masraf ve Bağış Makbuzları' sunuluyor. Bu yönden bakılınca karşı taraf olan Suriçi İstanbul'unun pek belge korumaz karakteri düşünüldüğünde bu makbuzlar ironik bir hale bürünüyor.

Sula Bozis, sivil bir tarih çalışması sunuyor okura. Bir topluluğun yaşadığı bölgede böylesine ekonomik, sosyal ve kültürel bir hayat yaşarken dönüştürücü gücünü görmemize imkân veriyor. **İstanbul'un gittikçe kendisine kapanan ve tekdüzeleşerek solan hayatı düşünüldüğünde kaybedilenler üzerine tekrar düşünmek şart. İstanbul bütünlüğü içinde düşünülmedikçe her parça politik ve psikolojik yorumların kurbanı olacaktır.** Envanter bize bir iskelet çıkarırken asıl hayatı gösterdikçe değerlidir. Sula Bozis "Günümüzde İstanbul'un Rum nüfusu sözün bitiği yerde, 'baki kalan gökkubbede hoş bir sada' olmaya namzet" dese bile, o sadaya sadece Rumlar dahil değil, bütün İstanbul sesleri dahildir. Yaşar sesler çıkması için de böylesi seslerin kayıt edilmesi çok kıymetli sayılmalıdır. İstanbul'u ve Pera'yı düşünmek için bir başucu kitabı 'İstanbulu Rumlar'. ■

İSTANBULLU RUMLAR

Sula Bozis
Yapı Kredi Yayınları,
2023
296 sayfa.